

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Prosa Exegesis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

EST hoc imprimis sapienter à supremo rerum omnium Moderatore constitutum, vt oculis auribusque nostris obseruentur assidue ortus obitusque rerum naturalium, & constans huius mundi sublunaris inconstantia: ne facile nobis imponant blandientis fortunæ ludibria, & pro auro scoriam, pro frumento paleam, pro veris solidisque bonis fumos nobis atque umbras obtrudant. Nam fortunæ quidem fucos, & eorum bonorum vanitatem explodere, quæ à solâ mortalium opinione imaginarium quoddam esse sortiuntur, negotij nihil erit, vbi constiterit, ea quoque vanitati subiecta esse, sine quibus hoc vniuersum non subsistit.

Fortuna
bona futi-
ta.

Seneca E-
pist. 71.
Mundus
ipse muta-
tioni sub-
iectus.

Matth. 24,
29.
2. Pet. 3, 10.

Natura-
lium rerum
mutationes.

I. Lipsius
lib. 1. de
Constant.
c. 16.

Aufus est olim pronuntiare Seneca: Nihil mutatio-
nis periculo exceptum: non terra, non cælum, non
totus hic rerum omnium contextus. Quamuis enim
Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordi-
nem; sed illum ex hoc cursu dies aliquis deiiciet: ille
falterm, quo *stella de celo cadent, & virtutes calorum
commouebuntur, & elementa ignis calore soluentur.* Nec
absimile vero est, illum huc respexisse, cum Stoici et-
iam futuram *ἀπύερον* agnoscant.

Interim ne procul distita non satis oculos nostros
auresque feriant, presentia potius contemplemur.
Nihil hîc videmus opere aut manu factum, quod non
aliquando conficiat & consumat vetustas: nihil ab
Auctore naturæ conditum, quod non instar fluminis
prono alueo, ac perpeti cursu ad interitum tendat.
Est enim æterna lex à principio dicta rebus vniuersis,
nasci, deïasci; oriri, aboriri: nec quidquam stabile aut
fir-

firmum arbiter ille rerum esse voluit, præter seipsum. Solem hunc vides? perpetuo suo motu varias anni tempestates, accessuq; ac recessu dierum noctiumque spatia dispensat. Lunam intueris? non idem semper illi vultus; vt labores eius taceam, & luminis quandoque defectum. Quid nunc aëris intemperiem, ventorumque vicissitudines commemorem? Quid æstus Oceani, & arcanam illam naturæ vim, quæ, vt venti desint ac tempestates, brutum hoc elementum per alternos accessus & recessus exagitat? Quid nouam semper terræ faciem per funerum ac natalium vicissitudinem? nec iam singulos tantum homines, sed orbis novos, & orbi nostro prorsus obuersos? Quid nostri etiam orbis perpetuas mutationes, Romanorum colonias, vagas barbararum gentium discursationes, & publica, vt sic dicam, exilia?

Scythia olim, & totus ille ferarum gentium tractus, <sup>Populorum +
mutatio-
nes.</sup> ciuitates Achaïæ Ponticis impositas littoribus ostentauit. Regnum Neapolitanum, totumque illud Italiæ latus quod Infero mari alluitur, maior olim Græcia fuit. Tyrij Africam incoluerunt: Hispanias olim Pœni, nunc Gothi. Græci in Galliam se immiserunt, in Græciam Galli. Italianam Longobardi tenuerunt, Angliam Saxones. Sic aliis aliâ ex causâ suis sedibus expulsis, vix vlla terra est, quam indigenæ colant: permixta & insititia sunt omnia.

Sed exigua sit hæc rerum commutatio, quam Gen- <sup>Regnorum
vrbiumque
interitus.</sup> tium leuitas, patriæque fastidium inuexerunt: maior extitit ab vrbium ac Regnorum interitu. Florentissima quondam fuit Monarchia Assyriorum, Medorum, Persarum, Græcorum: sed quam leui momento versa est & euerfa tot inçlytorum Imperiorum fortuna? Aut

enim vnius hominis effeminati luxus nouandarum rerum ansam præbuit, aut vnius noctis intempestiua comestatio Regni sedem euertit, aut vnius prælij aduersa fortuna cum Regno diadema transtulit, aut vnius iuuenis præmatura mors vix coalescentis Imperij membra distraxit. Quid vrbium aut vastitatem aut interitum commemorem? Vnus sub Tiberio terræmotus duodecim celebres Asiæ vrbes euertit: totidem alius oppida Campaniæ sub Constantino: & vnum aliquod Artilæ bellum plus quàm centena. Veteres Ægypti Thebas vix fama retinet: Hecatompolis Creta nunc fabulæ quàm historiæ propior. Inclytum fuit olim Salomonici Regni caput Ierosolyma: nunc veteris opulentia nullum vestigium. Iudæi cunctis longè lateque formidabiles; nunc extorres, vagi, fugitiui, mediastina orbis mancipia. Æmulæ quondam Romani Imperij ciuitates, Carthago & Numantia, nunc mapalia, fauillæ, ac rudera. Et campus, vbi Troia fuit. Illa ipsa quondam

Mart. l. 12.
Ep. 8.

Terrarum dea Gentiumque, ROMA,
frustrà occultato genio æterna vrbs, toties in suis ipsius ruderibus sepulta, ambitiosè quæritur, nec inuenitur in suo solo. Et vos meæ Brugæ, Athenæ quondam Belgicæ, nobilitatis delictum, florentis Europæ notissimum emporium: quæ apud exterarum nationes Flandrorum nomen, velut commune Belgarum, celebrastis, quod tandem exhibebitis antiquæ dignitatis vestigium? Vix vmbra tanti nominis est reliqua: rem ipsam Principum furor Antuerpiam, orbis ocellum, Belgij gemmam, transtulit, quæ tamen ipsa vix pristinum iam splendorem tuetur. O mira, nec satis vquam comprehensa necessitatis lex! Abeunt omnia in
hanc

hanc nascendi pereundiq̄ue vicissitudinem: & longæuum aliquid in hac esse machinâ potest, at nihil æternum.

Ex hac rerum sublunarium fluxâ fragiliq̄ue naturâ varia hoc toto ferè Capite consecutaria colligit Ecclesiastes. Ac primùm illud, quod vnico verbo paulò antè delibauimus; cùm hæc omnia fluxa sint & caduca, Verf. 3. nullum in hac vitâ laboris sui præmium homines referre, præter vanitatem, & inane nihil. Deinde, cùm Verf. 8. nihil hîc stabile consistat, sed omnia perpetuo motu fluant ac diffluant, non satis eorum naturam oculis auribusq̄ue notari posse; proindeq̄ue nec solidam haberi scientiam. Tertiò, cùm omnia recurrant in hunc nascendi ac denascendi fatalem gyrum, nihil esse sub Verf. 9. 10. Sole nouum, sed quæ præteritis sæculis dilapsa sunt, postliminiò restaurari. Denique, cùm hîc perpetuo Verf. 11. fluxu cuncta dilabantur, non exstare apud posteros eorum memoriam quæ diffluxerunt.

Sed nunc primo consecutario paulisper insistamus; & quam in rebus naturalibus fluxam fragilemque naturam deprehendimus, eandem rebus humanis fortunæque donis inesse demonstremus. Docet hoc in primis eleganti mimo Laberius: *Fortuna vitrea est, quæ dum splendet, frangitur.* Splendida sunt eius dona, honores scilicet ac diuitiæ: quis neget? sed quid in his non vitreum? quid non fragile & caducum? Demetrium Phalereum cogitatione paulisper intuemini, optimis Honores fragiles. Str. bo li. 9. olim legibus atque institutis Republicâ Atheniensium stabilitâ, ad summum dignitatis apicem euectum, eaque causâ trecentis æneis statuis totâ Atticâ erectis cohonestatum: tantum tamen valuit quorundam inuidia, vt in Ægyptum spontaneus exul profugerit, eius-

ciusque statuae fuerint in matulas conflatae. Cn. Pompeius supra rerum humanarum fastigium olim euectus, montes aureos in triumpho Romanis ostenderat: idem ille tamen glebam terrae in alieno littore desideravit, postquam de eius capite pupillus & spado tulere sententiam. Et quoniam è Regno in seruitutem cadere, ipsam mortem censetur acerbius: ne hoc quidem facinoribus suis deesse voluit fortuna, cum Hecubam Vlyssis seruituti subiecit, Cræsum Cyro, Darij matrem Alexandro mancipavit.

Plinius lib.
37. cap. 11.

Diuitia
fluxa.

Florus li. 3.
cap. 11.

Baronius
to. 7. a. 561.

Boët. lib. 2.
de Consol.
Prosa 2.

Rerum hu-
manarum
vanitas
contemnen-
da.

Nec melius cum iis actum est, qui velut in theatro missilia fortunæ, diuitias inquam, avido sinu exceperunt. Quis ignorat, aurum M. Crassi capiti per ludibrium infusum? Quis non obstupescit, Belizarium post opes Regibus inuidendas luminibus orbatum, & ad mendicabula redactum, stipem in compitis à prætereuntibus corrogasse? Nec est tamen, cur de iniuriâ acceptâ cum fortunâ quisquam expostulet, quæ suo quasi iure sic apud Boëtium se tuetur: Quid tu, ô homo, ream me quotidianis agis querelis? quam tibi fecimus iniuriam? Hæc nostra vis est: hunc quotidie ludum ludimus. Rotam volubili orbe versamus: infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Ascende, si placet: sed eâ lege, uti, cum ludicri mei ratio poscet, descendere iniuriam ne putes.

Quæ cum ita sint, nihil est mortali conducibilius, quam ut hæc mortalia velut ymbbras contempletur, honores velut fumi globum existimet; qui quò altiùs extollitur, latiusque intumescens diffunditur, eò faciliùs in ventos evanescit: diuitias instar iridis esse reputet, quæ vano splendore perniciem suam occultent, & spectantium oculos, mox lacrymas daturæ, fallant. Denique,

nique, vitam hominis nihil nisi vanam in teatro fabulam, scenæque imaginem esse iudicet: quos hîc diuites, potentes, in dignitate constitutos viderit, personatos histriones arbitretur, eorumque sortem nihil nisi personatam felicitatem. Denique, quemadmodum Augustus moriens, barbâ decenter compositâ, & censore speculo castigatâ, amicos interrogavit, ecquid vitæ mimum aptè representasset; sic homo nihil maiori curâ providebit, quàm vt impositam à Deo fortunâque nascendi personam decenter sustineat, atque ita in rebus humanis versetur, tamquam in teatro fictam fabulam aut spectet, aut repræsentet, quæ, adductâ cortinâ, ex oculis animisque mox evanescat. Nunc ad alterum Ecclesiastæ confectarium gradum faciamus.

SECTIO TERTIA.
ECCLESIASTES.

VERS. 8. Cunctæ res difficiles^a: non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu^b, nec auris auditu impletur.

^a id est, morose, non facientes sui copiam.
^b Non subsistunt donec oculis vel auribus fiat satis.
Ita Isidorus & Campensis.

METRICA PARAPHRASIS.

NON sic nubiuagi fulminis armiger
Alarum nebulas remigio secat
Dum vestigia cursus
Confundit liquido aethere:
Non sic Pegaseo nuntius impete
Transmittit spatij concitus equora:
Non sic igne vapores
Vanescunt Hyperionis:

D

Non